

۱۳۸۲/۸/۲۰

اشارات ربانی

اشارات انسانی

نگاهی ممتد و ت به مسائل قرآنی

نویسنده: حمید میری

مهدوی، حمید، ۱۳۴۱

اشارات ربانی عبارات انسانی: نگاهی متفاوت به مسائل قرآنی / نویسنده حمید مهدوی.

تهران: نشر احسان، ۱۳۹۶

ص. ۵۴۳

شابک: 978-600-349-316-2

عنوان دیگر: نگاهی متفاوت به مسائل قرآنی.

موضوع: قرآن. برگزیده ها - ترجمه ها؛ Qur'an. Selections - Translations؛ قرآن - اخلاق؛ Qur'an - Ethics؛

تفاسیر شیعه - نقد و تفسیر؛ Qur'an -- Shiite hermeneutics -- Criticism and interpretation

رده بندی کنگره: ۵۱۳۹۶ الف ۵۱۳۹۶

رده بندی دیویی: ۹۷/۱۴۱

شماره کتابشناسی ملی: ۴۶۱۴۵۷۸

تهران، خیابان انقلاب، راهرو، دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، شماره ۴۰۶.

www.nashreh-san.com

تلفن: ۶۶۹۵۴۴۰۴

اشارات ربانی عبارات انسانی

نویسنده: حمید مهدوی

ناشر: نشر احسان

چاپخانه: چاپ مهارت

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۶

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۹-۳۱۶-۲

فهرست

۲۱	مقدمه
۲۳	گفتار ناشر
۲۵	ارتداد و آزادی عقیده از منظر اسلام
۲۵	معنی لغوی و اصطلاحی ارتداد
۲۶	آزادی عقیده در اسلام
۲۷	شواهدی چند از آیات قرآن کریم در باب آزادی عقیده
۲۸	ابطال اعتقاد به منسوخ بودن آیات دال بر آزادی عقیده
۳۱	اهداف آیات جهاد
۳۲	سخنی در باره آیه ۲۵۶ سوره بقره و شأن نزول آن
۳۵	آیات مرتبط با ارتداد و بررسی آنها
۳۹	بررسی علل غیر معرفتی ارتداد در چند آیه
۴۴	ماهیت ارتداد کسانی که در عصر نبوی مجازات شدند
۴۶	قبایل مرتد (اهل ردّه)
۴۹	ارتداد از منظر فقه
۴۹	امهال مرتد

۵۰	حکم زن مرتد.....
۵۱	عدم صلاحیت راویان حدیثی که کشتن زن مرتد را واجب می دانند.....
۵۲	نگاه یکسویه برخی از فقیهان عامل اصلی بدفهمی مسأله ارتداد.....
۵۳	شیوه برخورد پیامبر ﷺ با منافقین و پیوند آن با مسأله ارتداد.....
۵۴	نظر به آیات زیر که در پیوند با منافقین است.....
۵۴	نظر چند تن از متفکرین معاصر در باره ارتداد.....
۵۸	منابع.....
۵۹	اسلام و برده داری
۵۹	مقدمه.....
۶۱	جایگاه انسان از منظر قرآن کریم و سنت نبوی.....
۶۲	منزلت انسان از منظر نبوی.....
۶۳	عوامل یا دلایل به بردگی کشیدن انسان ها.....
۶۳	موضع اسلام در قبال «برده داری».....
۶۴	موضع اسلام در پیوند با اسرای جنگی.....
۶۵	برده شدن اسرای جنگی، ضرورت عارضی و عصری.....
۶۶	ویژگی ها و ضوابط «جنگی» که می توانست منجر به گرفتن اسیر و برده کردن آنان شود.....
۶۸	روش اسلام در مبارزه با برده داری.....
۷۳	عوامل و موجبات آزاد کردن «بردگان».....
۷۴	عوامل و موجبات آزاد کردن «بردگان» با رویکرد ترغیبی.....
۷۵	عوامل و موجبات آزاد کردن «بردگان» با رویکرد تکلیفی.....
۷۸	منابع.....
۷۹	جُستاری در مفهوم «جنگ» و «ترور» از دیدگاه اسلام
۷۹	مقدمه.....
۸۳	نمونه هایی از آیات گروه دوم (آیاتی که ظاهراً بر جنگ تعرضی تصریح دارند).....
۸۵	جنگ آزادی بخش.....

۸۶	شرایط جنگ آزادی بخش
۹۰	اسلام دین «تبلیغ» نه «ابلاغ»
۹۱	تلفات انسانی غزوات و سرایای ده ساله پیامبر ﷺ
۹۳	فتح مکه (بارزترین نمونه اقتدار و رحمت)
۹۳	تروریسم
۹۴	انواع تروریسم
۹۵	تروریسم از دیدگاه اسلام
۹۷	ترور از منظر اسلام
۹۹	منابع
۱۰۱	ماجرای بنی قریظه و افسانه کشتار یهودیان
۱۰۲	عمده ترین اشکالات وارد بر این ماجرا
۱۰۷	منابع
۱۰۹	اجرای احکام شریعت و نقش آفرینان زمان و مکان
۱۰۹	مقدمه
۱۱۱	انجام احکام عبادی، مشروط بر تحقق شرایط
۱۱۲	احکام حقوقی در گرو تحقق شرایط اجرا
۱۱۲	مثال نخست (چگونگی تقسیم غنائم جنگی)
۱۱۳	مثال دوم (چگونگی وصیت کردن)
۱۱۴	مثال سوم (آباد کردن زمین بایر و مالکیت بر آن)
۱۱۵	مثال چهارم (عضویت اهل کتاب در سپاه مسلمین)
۱۱۶	مثال پنجم (منتفی شدن اخذ جزیه)
۱۱۶	مثال ششم (تغییر کیفیت اخذ زکات و حذف برخی از گیرندگان آن)
۱۱۷	مثال هفتم (تغییر الزامات حقوقی در معاملات مدت دار)
۱۱۹	احکام کیفری و لزوم فراهم آمدن شرایط اجرای آن
۱۱۹	مثال نخست (تعطیل حکم قطع دست سارق) (۶)

۱۲۰	مثال دوم (حذف صریح «المؤلفة قلوب» از گیرندگان زکات).....
۱۲۱	مثال سوم (تغییر دادن حد شارب خمر).....
۱۲۱	مثال چهارم (به تعویق انداختن اخذ زکات).....
۱۲۲	مثال پنجم (تعویق اجرای حد یا تعطیل آن).....
۱۲۳	مثال ششم (تقلیل حد زنا).....
۱۲۴	مثال هفتم (نفی قصاص ضربه زدن).....
۱۲۵	نکته اول.....
۱۲۵	تعطیل اجرای احکام کیفری با وجود شبهه.....
۱۲۶	ارائه نادرست دین در دریافت ناقص آن، بزرگترین عامل شبهه ساز.....
۱۲۹	ظرافت امر با معروف و نهی از منکر از نگاه ابن قیم.....
۱۳۰	نکته دوم.....
۱۳۰	حل و فصل مسائل حقوقی کیفری پیش از مداخله حاکم.....
۱۳۱	نکته سوم.....
۱۳۱	توبه مانع اجرا کردن «حد».....
۱۳۲	نکته چهارم.....
۱۳۲	تغییر ابزار اجرای حد.....
۱۳۳	نکته پنجم.....
۱۳۳	تفاوت در شیوه اجرای حد.....
۱۳۴	نکته ششم.....
۱۳۴	اجرای نمادین حدود.....
۱۳۵	نکته هفتم.....
۱۳۵	اصول فقه و نسبیت در اجرای احکام دینی.....
۱۳۷	منابع.....
۱۳۹	«سنگسار» بدعتی شوم.....
۱۳۹	مقدمه.....

۱۴۱	بخش نخست: بررسی واژه «زنا» و مفهوم و کیفر آن در قرآن کریم
۱۴۲	بخش دوم: مصادیق واژه «فاحشه» در قرآن کریم
۱۴۷	بخش سوم: بررسی معانی واژه «رجم» و مشتقات آن در قرآن کریم
۱۵۰	بخش چهارم، مفهوم «زانی» و «زانیه» در قرآن کریم
۱۵۲	بخش پنجم، مجازات زنا در قرآن کریم
۱۵۴	اختلاف نظرهای عجیب درباره آیه ۱۵ و ۱۶ سوره نساء و نقد آنها
۱۵۴	آرای مختلف درباره «حیس»
۱۵۵	آرای مختلف درباره «الفاحشه»
۱۵۶	آرای مختلف درباره «الذانی»
۱۵۸	آرای مختلف درباره «ایذاء»
۱۵۸	آرای مختلف درباره «اسخ» کتاب
۱۶۵	بخش ششم، عبارت موسوم به «آیه رجیم» و ایرادهای وارد بر آن
۱۷۳	بخش هفتم، رجم از دیدگاه سنت
۱۷۴	ایرادهای وارد بر عبارت موسوم به «حدیث رجم»
۱۸۳	بخش هشتم، خاستگاه رجم
۱۸۴	بخش نهم، منافات «رجم» با روح و ضوابط کتاب و سنت
۱۹۳	بخش دهم، بررسی و بازنگری موارد اجرای «رجم» در علم نبوی
۱۹۳	قراین و نشانه‌های جعلی بودن روایات مربوط به رجم
۱۹۵	ایرادهای وارد بر این روایت
۲۰۴	منابع
۲۰۵	«قوامیت مردان، تنبیه شدن زنان» بررسی آیه سی و چهارم سوره نساء
۲۰۵	مقدمه
۲۰۶	نگاهی «عصری» و قاعده‌مند به مسأله قیمومت و تنبیه زنان
۲۰۷	معانی و مصادیقی از واژه «قوامیت»
۲۰۷	نکاتی درباره مفهوم «قوامیت»

- نکته نخست: «قوامیت» یعنی حمایت و مراقبت کمال بخش از همسر..... ۲۰۷
- نظر چند تن از صحابه، فقها و مفسرین در پیوند با این مفهوم..... ۲۰۷
- نکته دوم: مطلق نبودن قوامیت مردان بر زنان..... ۲۰۸
- نکته سوم: منحصر بودن قوامیت به پیمان زناشویی..... ۲۰۹
- نکته چهارم: باطل بودن امتیاز ذاتی مردان بر زنان..... ۲۰۹
- نکاتی درباره تفضیل مذکور در آیه ﴿فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ﴾..... ۲۱۱
- «نشوز» چیست؟..... ۲۱۲
- نسبی بودن حق مردان..... ۲۱۳
- کتک زدن زنان!..... ۲۱۴
- روش قرآن کریم و پیامبر اکرم ﷺ در رد و تقبیح کتک زدن زنان..... ۲۱۷
- وجه معنایی «اضربوهن»..... ۲۱۸
- وجه نخست: استفاده از اسلوب مشابله برای اصلاح اندیشه مردان عصر جاهلی..... ۲۱۸
- وجه دوم: احتمال به کار رفتن «ضرب» در معنی «قطع رابطه» یا قهر کردن..... ۲۱۹
- وجه سوم: خطاب «اضربوا» به حاکمان است نه مردمان..... ۲۲۱
- منابع..... ۲۲۷
- مفهوم «تغییر ما خلق الله»..... ۲۲۹
- احادیثی در پیوند با «ماخلق الله» و نقد و بررسی آنها..... ۲۳۰
- حرمت لعن..... ۲۳۳
- روش درست فهم آیات قرآن کریم..... ۲۳۴
- منابع..... ۲۳۸
- «سنت نبوی» و ماهیت آن..... ۲۳۹
- مقدمه..... ۲۳۹
- معنی و تعریف سنت..... ۲۴۲
- بررسی اقوال و اعمال شش گانه رسول اکرم ﷺ..... ۲۴۴
- بخش نخست: اعمال و اقوالی که مصداق واقعی سنت هستند..... ۲۴۴

۲۵۳	منابع
۲۵۵	جعل و سوء استفاده از «حدیث»، عامل پیریشانی فهم دینی
۲۵۵	مقدمه
۲۵۶	موضع پیامبر ﷺ در قبال نگارش و نقل حدیث
۲۵۸	موضع صحابه رضی الله عنهم در قبال روایت «حدیث»
۲۵۸	بر بستن سخن به زبان پیامبر ﷺ در زمان حیات او
۲۵۹	روش درست نقل و استناد به حدیث
۲۶۰	اهمیت توجه به متن صدور احادیث
۲۶۲	عمده‌ترین علل جعل حدیث
۲۶۲	۱- تضعیف و تهییج با خصیت پیامبران به ویژه رسول اکرم ﷺ
۲۷۱	۲- اختلاف بر سر جایابی پیامبر اکرم ﷺ
۲۷۲	۳- کسب مشروعیت برای حکم‌ها «اموی» و «عباسی»
۲۷۳	۴- مقابله با حاکمان و سلسله‌های حکومتی
۲۷۳	۵- تملق به صاحبان زور و زر
۲۷۴	۶- تفاخرات نژادی و تعصبات قومی
۲۷۵	۷- مشروعیت بخشی به آرای فقهی
۲۷۶	نمونه‌هایی از بر ساخته‌های فقهی
۲۷۶	و اجب شمردن «عمره»
۲۷۷	تفضیل شهری بر روستایی
۲۷۷	تشتت در حدنصاب نمازگزاران «جمعه»
۲۷۸	۸- مشروعیت بخشیدن به آرای کلامی
۲۸۰	۹- موجه کردن اندیشه‌های صوفیانه
۲۸۰	نمونه‌هایی از بر ساخته‌های متصوفه
۲۸۱	۱۰- زن ستیزی
۲۸۲	۱۱- ترغیب مردم به تلاوت قرآن کریم

۲۸۳	۱۲ - تبلیغ کالا و اطعمه
۲۸۴	۱۳ - حفظ مصالح عمومی جامعه
۲۸۵	۱۴ - مهار مردم و سلب مسؤولیت از حاکمان
۲۸۶	۱۵ - مشغول کردن اذهان به مسائل بی معنی
۲۹۱	منابع
۲۹۳	عرف در جایگاه شرع (مقاله نخست)
۲۹۳	«پژوهشی درباره حجاب»
۲۹۳	مقدمه
۲۹۷	بخش نخست (چگونگی بررسی میزان پوشیدگی مردم در عصر نبوی) (۶)
۲۹۷	پوشش ثروتمندان و طبقات بالا از اجتماعی
۲۹۸	پوشش عامه مردم
۳۰۰	برهنگی عرفی
۳۰۱	تن پوش‌های فاقد دوخت و دوز
۳۰۳	«اشتغال صماء» و «احتباء»
۳۰۴	در کنار هم بودن زنان و مردان در مجالس و صفوف نماز
۳۰۶	بخش دوم (وضع خانه‌های مردم در عصر نبوی)
۳۰۸	معنی «باب»
۳۰۹	بخش سوم (بررسی حجاب مبتنی بر نصوص دینی)
۳۱۰	بررسی آیات مربوط به حجاب
۳۱۲	بررسی آیه ۳۳ سوره احزاب
۳۱۴	معنی و مقصود از «تَبَرُّج»
۳۱۶	بررسی آیه ۵۹ سوره احزاب
۳۱۶	معنی و مصادیق «جلیاب»
۳۱۹	بررسی آیه‌های ۳۰ و ۳۱ سوره نور
۳۲۱	زینت و چیستی آن

۳۲۴	معنی و مصادیق «جُبُوب»
۳۲۵	بررسی واژه «خمار» و مصداق آن
۳۲۶	بررسی آیه ۶۰ سوره نور
۳۲۶	۱- معنی و مصداق «ثِيَابُ»
۳۲۶	۲- معنی و مصداق «قواعد»
۳۲۷	معنی و مقصود از نکاح
۳۲۹	بخش چهارم (بررسی میزان صحت و اعتبار «عورت بودن زن»)
۳۳۳	بررسی شریعت استثنای نمایان بودن وجه و کفین
۳۳۵	رخصتی عجیب و غریب هدف حجاب
۳۳۶	دلایل عرفی بودن رخصتی نه شرعی بودن آن
۳۴۰	نسبی بودن عرف
۳۴۳	منابع
۳۴۵	عرف در جایگاه شرع (مقاله دوم)
۳۴۵	«حکم استفاده از عمامه یا دستار»
۳۴۵	مقدمه
۳۴۶	استفاده عمومی مردم از عمامه یا دستار در عصر نبوی
۳۴۷	دستار پیامبر اکرم ﷺ و علت استفاده از آن
۳۴۷	عدم استفاده گاه و بیگاه پیامبر ﷺ و صحابه رضی الله عنهم از عمامه
۳۴۹	گزاردن نماز با عمامه یا بدون آن؟
۳۵۰	لزوم یا مستحب بودن تقید به لباس معمول مردم
۳۵۴	منابع
۳۵۵	عرف در جایگاه شرع (مقاله سوم)
۳۵۵	«روبند»
۳۵۵	مقدمه
۳۵۶	مخالفت اکثریت فقها و ائمه اربعه با پوشاندن صورت

۳۵۶	 نمونه آراء از فقه حنفی
۳۵۶	 نمونه آراء از فقه شافعی
۳۵۷	 نمونه آراء از فقه مالکی
۳۵۷	 نمونه آراء از فقه حنبلی
۳۵۷	 استفاده زنان عهد جاهلی از نقاب
۳۵۸	 نقاب زدن «هند» هنگام بیعت با پیامبر اکرم (ص)
۳۵۹	 معارض بودن آباء قرآن با استفاده از روبند
۳۶۰	 معارض بودن احادیث با استفاده از روبند
۳۶۱	 حرمت استفاده از روبند در حال احرام
۳۶۲	 استفاده از روبند در میان زروان سداب و فرق غیر عرب
۳۶۳	 منابع
۳۶۵	 عرف در جایگاه شرع (مقاله چهارم)
۳۶۵	 «ریش (الحیة)»
۳۶۵	 مقدمه
۳۶۵	 تقید اصناف مختلف مردم پیش از اسلام به گذاشتن ریش
۳۶۷	 ریش نشان آبرومندی و مردانگی و نه سنت نبوی
۳۶۸	 بررسی حدیث مربوط به «ریش»
۳۶۹	 پایبندی مجوس (زرتشتیان) به گذاشتن ریش
۳۷۲	 دلیل تراشی و تأویل نابجا برای وجوب گذاشتن ریش
۳۷۴	 منابع
۳۷۵	 «ملی گرایی از دیدگاه اسلام»
۳۷۵	 مقدمه
۳۷۵	 ارادة خداوند، عامل بود و باش ملت‌ها و تنوع آن‌ها
۳۷۶	 ۱- زبان
۳۷۸	 ۲- فرهنگ

۳۷۹	بررسی برخی از مؤلفه‌های مهم فرهنگی از دیدگاه دین
۳۷۹	«لباس»
۳۷۹	لباس شهرت
۳۸۰	رنگ لباس
۳۸۳	شیوه معماری
۳۸۴	سنن و اعیاد ملی
۳۸۶	اشکال‌های موجود در مستندات مربوط به باطل دانستن عید نوروز
۳۸۸	نژاد
۳۸۹	سرزمین
۳۸۹	علاقه به میهن از ناه بیاض اکرم رحمته الله علیه
۳۸۹	نکات مهم آیه ۸۷ سوره «نور»
۳۹۴	منابع
۳۹۵	«دوزخ» و جاودانگی عذاب آن
۳۹۶	برخی از آیات مورد استشهاد معتقدین به جاودانگی عذاب
۳۹۶	دلایل و شواهد دال بر محدودیت عذاب اهل دوزخ
۳۹۸	چند نمونه دیگر از بیانات صحابه و تابعین رضی الله عنهم دال بر محدودیت عذاب دوزخ
۴۰۹	منابع
۴۱۱	«موسیقی و جایگاه آن از منظر دین»
۴۱۱	مقدمه
۴۱۲	بخش نخست
۴۱۲	مستندات قرآنی مخالفین «موسیقی و غنا» همراه با نقد هریک
۴۱۳	مستند اول
۴۱۳	نقد
۴۱۵	مستند دوم
۴۱۶	نقد

۴۱۷.....	مستند سوم
۴۱۸.....	نقد
۴۱۹.....	بخش دوم
۴۱۹.....	مستندات حدیثی مخالفین «موسیقی و غنا» همراه با نقد هریک
۴۱۹.....	مستند نخست
۴۱۹.....	نقد
۴۲۰.....	مستند دوم
۴۲۰.....	نقد
۴۲۱.....	مستند سوم
۴۲۱.....	نقد
۴۲۲.....	مستند چهارم
۴۲۳.....	نقد
۴۲۳.....	مستند پنجم
۴۲۴.....	نقد
۴۲۴.....	مستند ششم
۴۲۴.....	نقد
۴۲۵.....	بخش سوم
۴۲۶.....	بخش چهارم
۴۲۶.....	مستندات حدیثی موافقین موسیقی و غنا
۴۲۶.....	مستند نخست
۴۲۷.....	مستند دوم
۴۲۸.....	مستند سوم
۴۲۹.....	مستند چهارم: علاقه بسیاری از کبار صحابه رضی الله عنه به موسیقی و غنا
۴۳۰.....	چند نمونه از انبوه روایات حاکی از علاقه صحابه و تابعین رضی الله عنه به موسیقی و غنا
۴۳۱.....	بخش پنجم

۴۳۱	قاعده «اباحه در صورت نبود معارض»
۴۳۴	منابع
۴۳۵	بررسی دستگاه «فطرت»
۴۳۸	چیستی «فطرت» (۴)
۴۳۸	اجزا و عناصر دستگاه فطرت
۴۳۸	کارکردها و ویژگی‌های «سمع»، «بصر» و «قلب» به عنوان عناصر سه‌گانه دستگاه فطرت (۷) ...
۴۳۸	کارکردها و ویژگی‌های «سمع»
۴۴۰	کارکردها و ویژگی‌های «بصر»
۴۴۱	کارکرد «قلب» یا «فعل» (۸)
۴۴۱	کارکرد کلی دستگاه فطرت
۴۴۲	نمونه‌هایی از کارکرد دستگاه فطرت
۴۴۳	تحلیل کارکرد دستگاه فطرت - لاتیت مختلف آن
۴۴۹	۱- با وجود فطرت چه نیازی به ارسال رسل و مبعوثانیا هست؟
۴۵۱	۲- آیا حیوانات دارای فطرت هستند؟
۴۵۲	۳- چرا در قرآن کریم از واژه «فطرت» منحصرأ برای انسان استفاده شده است؟
۴۵۸	منابع
۴۵۹	کاستی‌ها و سستی‌های «عرفان حلقه»
۴۶۰	چیستی عرفان و کارکرد آن بر پایه «قرآن کریم» و آرای عارفان و اهل نظر
۴۶۳	مهم‌ترین و برجسته‌ترین کاستی‌ها و سستی‌های نظریه و روش موسوم به «عرفان حلقه»
۴۶۳	۱- تناقضات و اشتباهات در بیان مفاهیم
۴۶۷	۲- مجاز دانستن تمام هستی
۴۷۰	بررسی مقوله «مجاز» و «حقیقت» از منظر قرآن کریم
۴۷۲	۳- مبهم بودن بسیاری از ادعاها
۴۷۴	۴- ادعاهای غیر مدلل و اثبات ناشدنی
۴۷۷	۵- اظهار نظرهای بی پایه و اساس درباره جن و ایجاد اضطراب مداوم در مخاطبین

۴۷۸		اهمّ ویژگی‌های «جَنّ» مبتنی بر ظواهر آیات قرآن کریم
۴۷۹		تقسیم بندی انواع جنّ و حوزه عملکرد آن‌ها از دیدگاه «عرفان حلقه»
۴۸۰		۶. استنادهای نابجا به آیات قرآن کریم (غالباً در پیوند با «جنّ»)
۴۸۷		۷. استشهادهای بی‌مورد به اشعار شعرا و عرفا
۴۸۸		۸. تأویل نابجای ملائک
۴۸۹		۹. بی‌توجهی نسبت به تزکیه و پرورش گرویدگان
۴۹۰		۱۰. نفی ابدات تشریعی
۴۹۳		۱۱. مخالفت با توحید الوهیت
۴۹۴		۱۲. اختصاص دادن ناید قرآن به نسل آخر زمان
۴۹۴		۱۳. ناقص دانستن نبوت
۴۹۵		۱۴. مخالفت با بیان صریح قرآن به ظواهر روشن آن
۴۹۶		۱۵. مدیریت شعور کیهانی راصال با آن
۴۹۶		۱۶. اعتقاد به تناسخ
۴۹۸		۱۷. اعتقاد به رجعت
۴۹۸		۱۸. خدا شدن انسان
۴۹۹		۱۹. تسلیم
۵۰۱		۲۰. نفی عشق به خداوند به دلیل عدم شناخت او
۵۰۲		۲۱. ترویج خرافات
۵۰۳		۲۲. مقایسه نادرست رفتارهای انسان با گیاهان و حیوانات
۵۰۴		۲۳. طرح بحث «دجال»
۵۰۵		تناقضات و تعارضات روایات مربوط به دجال
۵۰۸		مهم‌ترین علل روی آوردن به «عرفان حلقه»
۵۲۴		منابع
۵۲۵		نقدی بر مقاله «محمد ﷺ راوی رؤیاهای رسولانه» از عبدالکریم سروش
۵۲۵		مقدمه

۵۲۶	برخی از اشکال‌های وارد بر این دیدگاه.....
۵۲۶	یکم: رؤیا را یگانه عامل یا بستر دریافت تمامیت وحی دانستن.....
۵۲۹	دوم: استشهاد به نگاشته‌های انسانی برای تأیید نظر درباره کلام ربانی.....
۵۳۰	سوم: متافیزیک وصال و جابجا شدن خداوند و پیامبر.....
۵۳۱	چهارم: به کار بردن الفاظ تردید آمیز در متن علمی.....
۵۳۲	پنجم: تعبیر نادرست از لفظ «یا عبادی» در قرآن کریم.....
۵۳۲	ششم: مربوط دانستن کمال قرآن به طول عمر پیامبر.....
۵۳۳	هفتم: نشاندن «تعبیر» به جای «تفسیر».....
۵۳۵	هشتم: ابهام در جایگاه احادیث قدسی.....
۵۳۵	نهم: اعتقاد به وجود تناقض در قرآن کریم.....
۵۳۹	دهم: انکار معجزه.....
۵۴۳	منابع.....

مقدمه

این مجموعه مقالات با «انشارات ربانی، عبارات انسانی، نگاهی متفاوت به مسائل قرآنی» نام نهادم تا از «نام» نهاده دو نکته را بدست خواننده بدهد:

۱- هرآنچه که پیش روی دارد، مخصوصاً دریافت انسانی است و مستند و متکی به کتاب الهی و سخن نبوی.

۲- نگاه به مسائل مورد بحث، متفاوت از آن چیزی است که در اغلب منابع دینی بیان شده است.

تمامی دین پژوهان مؤمن، آگاهند که: آفات^۱ به نام «تحریب»، «تخلیط» و «تقلید» از دیر باز سبب شده است تا سیمای زیبای دین و سادگی بی مانند آن، سدها گردد. کسانی با انگیزه‌های شیطانی و دواعی نفسانی کلام آفریدگار و آفریده‌اش را تحریف کردند، و کسانی دانسته و ندانسته آن را با آداب و رسوم مردمان پیشین و پسین^۲ درآمیختند و آمیزه‌ای ساختند که پسینیان با تقلید پی‌درپی از پیشینیان در طی صدها سال چنان‌ش مسلم و قطعی نمودند که عین دینش شمردند تا بسیاری را یارای کم‌ترین تردیدی نماند! بر این آفات چنان‌چه واقعیت «بدفهمی» را نیز بیفزاییم، دینی را می‌بینیم که آزادی عقیده را بر نمی‌تابد! انسان‌ها را

۱. مراد از «پیشین» و «پسین» عصر جاهلی و عصر اسلامی است.

به «خُر» و «عید» تقسیم می‌کند و بر مقوله شوم بردگی مهر تأیید می‌گذارد! خشن‌ترین رفتارها را به نام «مجازات» تجویز می‌کند! دلیل وجودی زنان را تمتع مردان می‌داند! و دینی با هزار چهره ناپسند دیگر!

بی‌گمان باید از آثار اجتماعی چنین دینی نگران بود و چاره‌ای اندیشید. دو راه در پیش است:

یا باید پذیرفت حق با دگران بود که گفتند: «دین افیون است!» و کوشید آن را از عرصه حیات اجتماعی زدود! یا برخاست و با تیغ تحقیق به تنقیحش نشست و جمال گرد بگرفته‌اش را سترد و ساز داد که دین همواره زیبا، ساده، سودمند و سازگار با فطرت انسان است! باور نگارنده گام نهادن در راه دوم است؛ اما این کار هم ظریف است و هم خطیر! هم در معرض سهو است و هم در مضایق خطا! ولی چه باک که نیت سالم است و قصد خدمت و دل مالا مال از امید به رحمت الهی! «اکال امرئ ما نوى».

تذکار: دو مقاله منتقدانه آخر کتاب، بر پایه واکاوی آرای گذشتگان نیست به این مجموعه افزوده شد؛ زیرا اعتقاد و اندیشه ما اصولی نیست می‌تواند خطا باشد و به خطا برد! و هم این که نقد موضوع آن دو مجال مناسبی است برای طرح بسیاری از مباحث مهم قرآنی و رد شبهات مربوط به آن‌ها.

اللهم أنزل الحق حقاً و ارزقنا اتباعه...

حمید مهدوی

عضو هیأت علمی دانشگاه فرهنگیان